

Memoria teatrului în labirintul secolului XX

Dacă George Banu – călăuză de neprețuit prin materia spectacolelor văzute și nevăzute – a conceput o elevată demonstrație de încheiere, abandonându-ne elegant în mijloc de secol XX, în schimb realizatorii TVR și TVRI – redactorii Ioana Prodan și Diana Manole, plus producătorul Daniel Tei și regizorul Dominic Dembinski – ne lasă doar cu speranța într-o eventuală reluare a emisiunii, o dată cu deschiderea stagiunii, la o oră adecvată "devoratorilor" de teatru. Reprogramarea celor douăsprezece episoade ar da și răgazul elaborării altor douăsprezece, care să continue călătoria prin universul acestei arte perene.

Pentru defel doctoralul curs de teatru, "mariajul" cu televiziunea s-a dovedit deosebit de fericit, datorită posibilității de a se ilustra orice afirmație, orice speculație, cu fragmente fie din reprezentațiile citate, fie din altele, aflate în corelație. Și chiar dacă uneori mai intervine un sentiment de frustrare, când nici la institutul parizian, nici altundeva nu s-a găsit o înregistrare cu o montare anume, telespectatorul teatrolfil este mereu angrenat într-un adevărat joc al imaginației comparative ori asociative, arhiva TVR

fiind, în cele din urmă, sursa salvatoare. Astfel, s-a putut urmări – poate în premieră absolută – un material, din păcate fără sunet, înregistrat la repetițiile de la Teatrul "Bulandra" cu **Revizorul** lui Lucian Pintilie. O montare istorică, argument elocvent în prezentarea evoluției dramaturgiei universale, implicit a actualității clasicilor. Pentru că ieri piesa lui Gogol îi prilejuia regizorului român "un remarcabil eseu despre un erou diavolesc ce perturba o întreagă comunitate", iar astăzi aceeași operă le servește compatrioților autorului la înfățișarea societății postsovietice, în care corupția se identifică chiar cu destinul Rusiei. Același vast perimetru geografic a putut fi evocat și prin faimosul spectacol **Gaudeamus** al nu mai puțin faimosului regizor Lev Dodin. Din păcate, înregistrarea nu-i este favorabilă, căci nu s-a reușit captarea acelei aure de grație indelicabilă, îndelung aplaudată și la București. Imaginile nu reflectă fidel ninsoarea metonimică și nici exuberanța metafizică, probe concrete pentru observația fundamentală privind explozia formelor în secolul XX. Secol care – cum arată George Banu – nu are o unitate de rapel, ci este un labirint, cu poteci și

drumuri. Căutări polarizate inițial într-o succesiune de curente estetice având reprezentanți de marcă și printre dramaturgi: Pirandello, Brecht, Sartre, Ionescu, Beckett, Genet – toți au operat modificări substanțiale în însăși tehnica scrisului pentru scenă, și lucrul ne este demonstrat.

A reinventa teatrul – iată unul dintre pariurile veacului XX. Un pariu câștigat, căci – chiar dacă nu se dau răspunsuri – se pun întrebări vieții, cum spune ghidul nostru expert. Interogațiile sunt captate de teatru, fiecare ins putând să-și descopere parabola care să-l reprezinte și să-i justifice existența. În ciuda multor voci care, în ultimul deceniu, au negat valabilitatea actuală a limbajului metaforic, George Banu pledează strălucit pentru acceptarea ideii că secolul XX continuă să se afle sub semnul lui Godot. Așteptarea beckettiană fiind declanșată o dată cu sacrificarea cehovienei livezi de vișini ce-și avea originea în natura luxuriantă preferată de romantici. Romantici pe care îi putem regăsi meditând asupra "memoriei teatrului" în Grădina botanică bucureșteană...

Firul poveștii merită și trebuie să fie reluat.

Cabina Marinei, montajul teatrofilului

Definiția montajului implică o accepție pur tehnică – operațiunea de asamblare imagine-sunet într-o succesiune stabilită în funcție de concepția realizatorului – și una estetică, vizând însăși sintaxa creației, esențială în comunicarea artistică.

"Definirea" Marinei Constantinescu implică o dublă calitate: cea de tânăra și reputat critic de teatru, dar și cea de proaspăt teleast, căci a hotărât să

dea curs invitației Teatrului Național de Televiziune și să schimbe, preț de o vară, pixul cu "foarfecele poetic", realizând o serie de emisiuni-interviuri, bogat ilustrate cu fotografii și secvențe din – culmea! – efemerele creații teatrale, evocate direct sau indirect în dialogul neconvențional instituit în proximitatea acestui mic laborator care este cabina de montaj. Și iată cum un procedeu de rutină iscă un original pretext pentru întâl-

niri prețioase cu personalități actoricești a căror carieră este prezentată prin "citate" comentate de către cronicar, dar și de către interpret. Prefațându-și emisiunea de o duzină de episoade, Marina Constantinescu a ținut să precizeze că destinele artistice vor fi surprinse și dincolo de evoluția scenică, în culisele sufletului. Întâiul invitat, un artist de prim rang: Victor Rebengiuc. Pretextul pretextului: cea mai recentă premieră a sa,